

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/183/2019
Identifikačné číslo spisu:	1107218000
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2022
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1107218000.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne L. V. B., trvale bytom v V. E. U. X/C, zastúpenej splnomocnenkyňou AS Legal s.r.o., so sídlom v Bratislave, Hlučínska 1, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Milan Šulva, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19C/17/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2019 sp. zn. 6Co/295/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanej náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa „žalobou o ochranu osobnosti a o náhradu škody“ doručenu Okresnému súdu Bratislava I dňa 4. júna 2007 (doplnenou podaním o úprave časti petitu žaloby zo 17. októbra 2008 a neskôr postúpenou z dôvodu miestnej príslušnosti Okresnému súdu Bratislava III, ďalej len „súd prvej inštancie“) domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť: a/ aby do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku zaistila v dvoch po sebe nasledujúcich vydaniach v denníkoch s celoslovenskou pôsobnosťou, ako aj v televíznom a rozhlasovom vysielaní s naj-väčšou sledovanosťou na svoj náklad uverejnenie ospravedlnenia v znení uvedenom v žalobe /č. 1. 97/, b/ zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 3.000.000,- Sk (dnes 99.581,76 €) do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia a c/ nahradiť žalobkyni trovy konania a právneho zastúpenia do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. Žalobu odôvodnila tým, že vtedajší minister spravodlivosti Slovenskej republiky JUDr. Daniel Lipšic (ďalej len „minister spravodlivosti“) na tlačovej konferencii konanej 4. júna 2004 zverejnil okrem iného informácie týkajúce sa kriminalizácie jej osoby ako sudkyne s výkonom funkcie na Krajskom súde v Bratislave, v tom čase zaradenej na úseku konkurzu a reštrukturalizácie v súvislosti s podozrením z trestnoprávneho konania a zneužitia súdnej moci v prospech konkurznej mafie, ako aj z tunelovania životaschopných firiem. Žalobkyňa bola rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zo 16. decembra 2005 sp.

zn. 1 Dso 9/2005 oslobodená spod disciplinárneho návrhu a zároveň zbavená podozrenia z nezákonného postupu pri vykonávaní funkcie konkurzného sudcu. Zverejnením skresľujúcich a nepravdivých tvrdení zo strany ministra spravodlivosti bolo nielenže zasiahnuté do nerušeného priebehu súdneho konkurzného konania, ale odvysielaním nepravdivých informácií došlo aj k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobkyne, predovšetkým do jej práva na ochranu cti, ľudskej dôstojnosti a mena. Vzhľadom k tomu, že dôstojnosť žalobkyne a jej vážnosť v spoločnosti boli v danom prípade znížené v značnej miere, považuje náhradu nemajetkovej ujmy iba odstránením následkov zásahu formou ospravedlnenia za nedostatočnú a za primerané zadost'učinenie vzhľadom na závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k zásahu do jej práva na ochranu osobnosti došlo, sumu 3.000.000,- Sk.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 27. novembra 2014 č. k. 19C/17/2008-391 priznal žalobkyni právo: a/ uverejniť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku v dvoch po sebe nasledujúcich tlačенých vydaniach v inzercii denníkov SME a Pravda ako plošnú inzerciu vo veľkosti 1 inzertnej strany na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 5.500,- € ospravedlnenie v znení „Dňa 04.06.2004 na tlačovej konferencii konanej na Ministerstve spravodlivosti SR minister spravodlivosti JUDr. Daniel Lipšic verejne uviedol na adresu konkurznej sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. Blaženy Hirnerovej, nepravdivé a pravdu skresľujúce skutočnosti a to, že v dvoch prípadoch jej postup v konkurznom konaní vzbudzuje pochybnosti o jej svedomitosti, nestrannosti a nezaujatosti. Vyššie uvedené tvrdenia sú nepravdivé a dotkli sa občianskej cti a ľudskej dôstojnosti sudkyne JUDr. Blaženy Hirnerovej. Za uvedené tvrdenia sa Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ospravedľňuje.“; b/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku zabezpečiť v čase medzi 18:00 hod. a 21:00 hod. v televíznej stanici Televízia Markíza na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 7.000,- € uverejnenie písomného ospravedlnenia v trvaní 1 minúty v rovnakom vyššie uvedenom znení; c/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku zabezpečiť v čase bezprostrednom pred celosieťovým odvysielaním niektorého z blokov vysielania spravodajských informácií vysielaných medzi 7.00 hod. a 13.00 hod. v rozhlasovej stanici Rádio Expres na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 1.000,- € uverejnenie slovného ospravedlnenia v rovnakom vyššie uvedenom znení a zároveň žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni do 3 dní d/ sumu 33.184,- € titulom náhrady nemajetkovej ujmy, e/ „trovy“ (správne „náhradu trov“) konania vo výške 6.140,87 € a f/ „trovy“ (i tu správne „náhradu trov“) právneho zastúpenia vo výške 8.103,48 €.

3. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za preukázané, že k neoprávnenému zásahu do práva žalobkyne na ochranu osobnosti došlo na základe nepravdivých a pravdu skresľujúcich výrokov ministra spravodlivosti, prezentovaných na tlačovej konferencii, organizovanej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) 4. júna 2004. Z obsahu prezentácie a spisového materiálu s názvom „Zneužitie konkurzy“ bolo preukázané, že minister spravodlivosti výslovne konštatoval podozrenia zo zneužitia postavenia konkurzného sudcu a súdnej moci v prospech konkurznej mafie. Podľa súdu prvej inštancie výroky prezentované ministrom spravodlivosti s ohľadom na spoločensky uznávanú autoritu jeho funkcie, závažnosť ich obsahu i deklarované následky, nielenže boli objektívne spôsobilé privodiť ujmu na právach žalobkyne, ale túto ujmu aj reálne privodili, a to v oblasti jej morálnej integrity, občianskej a profesionálnej cti a dobrého mena. Vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostných práv žalobkyne, súd prvej inštancie okrem morálnej satisfakcie priznal žalobkyni i peňažné zadost'učinenie, ktorého výška zodpovedá okolnostiam, rozsahu a intenzite zásahu do jej osobnostných práv.

4. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie len „nižšie súdy“) rozsudkom z 15. februára 2017 sp. zn. 6Co/189/2015 rozsudok súdu prvej inštancie: a/ vo veci samej (nadbytočne aj „vo vyhovujúcich výrokoch“ - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) potvrdil, b/ výrok o trovách konania pred súdom prvej inštancie zrušil a v tomto rozsahu vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a c/ žalobkyni priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že súd prvej inštancie v danom spore zistil riadne skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a

právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite odôvodnil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku. Záver súdu prvej inštancie o tom, že výroky ministra spravodlivosti boli prednesené bez akéhokoľvek faktického základu a že spochybňujú nestranné a nezávislé rozhodovanie žalobkyne ako sudkyne, a preto sú objektívne spôsobilé zasiahnuť do osobnostných práv žalobkyne, znížiť jej česť, vážnosť a dôstojnosť, odvolací súd vzhľadom na vykonané dokazovanie považoval za správny.

5. K námietke žalovanej súvisiacej s nedostatkom jej pasívnej vecnej legitímácie odvolací súd uviedol, že účastníkmi občianskoprávných vzťahov môžu byť tak fyzické osoby ako aj právnické osoby vymedzené v § 18 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. z.“), vrátane štátu. Z § 21 ods. 4 O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného po rozhodujúcu časť konania vrátane času rozhodnutia súdu prvej inštancie) bolo zrejmé, kto bol oprávnený konať pred súdom za štát. Toto oprávnenie mal štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi a právnická osoba, ktorú osobitný zákon splnomocňuje na zastupovanie pred súdom. V občianskom súdnom konaní štát vystupuje spravidla v prípadoch, ktoré sa týkajú práv a povinností vyplývajúcich zo správy majetku štátu a vo veciach týkajúcich sa realizácie mocenských funkcií štátu. Jeho postavenie sa pritom rozlišuje podľa toho, či výkon týchto práv a povinností vykonáva sám vo vlastnom mene, alebo ich výkonom na základe právnej úpravy poveril iné subjekty, ktoré výkon práv a povinností realizujú vo vlastnom mene. Toto rozlíšenie je dôležité najmä pre určenie hmotnoprávnej (vecnej) aktívnej a pasívnej legitímácie a od toho závislého procesného postavenia štátu, resp. subjektov, na ktoré štát preniesol výkon svojich práv a povinností. V preskúmvanej veci žalobkyňa uplatnila na súde nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobenej jej „nepravdivou“ informáciou poskytnutou médiám ministrom spravodlivosti. Podľa názoru odvolacieho súdu minister spravodlivosti vystupoval ako zástupca štátu, nebol z pozície svojej funkcie podriadený (resp. zamestnancom) MS SR, ale stál na jeho čele ako člen vlády. Za jeho činnosť preto nezodpovedá MS SR. Za prípadné porušenie povinností samotným ministrom spravodlivosti je daná preto priama zodpovednosť štátu a nie MS SR. V prípade, ak pri výkone verejnej moci dôjde k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, pri riešení otázky pasívnej legitímácie treba postupovať analogicky podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), t. j. pri vzniku nemajetkovej ujmy podľa § 13 O. z. je pasívne legitimovaný štát, v mene ktorého koná MS SR. Vzhľadom na uvedené odvolací súd vyhodnotil námietku žalovanej o nedostatku jej pasívnej vecnej legitímácie v spore ako nedôvodnú.

6. Na odôvodnenie zrušujúceho výroku o trovách prvoinštančného konania odvolací súd uviedol, že pri výpočte hodnoty úkonov právnej služby vykonaných do 31. mája 2009 bolo potrebné vychádzať z hodnoty sporu, t. j. zo sumy nemajetkovej ujmy priznanej súdom prvej inštancie (s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2 MCdo 3/2006).

7. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku aj vo výroku o trovách odvolacieho konania podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i neskorších zmien a doplnení, ďalej len „C. s. p.“), lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Išlo o otázku pasívnej vecnej legitímácie subjektu v konaní o ochranu osobnosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv zo strany osoby reprezentujúcej orgán verejnej moci pri výkone tejto moci.

8. Najvyšší súd uznesením zo 17. októbra 2018 sp. zn. 3Cdo/131/2017 zrušil rozsudok odvolacieho súdu v oboch dovolaniach napadnutých výrokoch a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že kým pasívne legitimovaným subjektom, voči ktorému je uplatňovaný nárok na náhradu škody spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci môže byť v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. len štát, pasívne legitimovaným subjektom, voči ktorému je uplatňovaný nárok na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. O. z., je pôvodca neoprávneného zásahu do osobnostných práv.

Uviedol, že v danom prípade žalobkyňa uplatnila nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobeného jej nepravdivou informáciou poskytnutou médiám ministrom spravodlivosti v rámci tlačovej konferencie konanej 4. júna 2004, pričom ako žalovanú označila Slovenskú republiku - Ministerstvo spravodlivosti SR. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že v posudzovanom prípade odvolací súd vychádzal zo záveru o danosti pasívnej legitímácie žalovanej označenej žalobkyňou v žalobe. Právne názory odvolacieho súdu k tejto otázke však neboli náležite podložené zohľadnením právnych záverov, ku ktorým dospel už skôr najvyšší súd v tejto právnej otázke (3Cdo/201/2007, 4Cdo/168/2009, 6Cdo/149/2011 a 3Cdo/176/2013). Dovolací súd sa nestotožnil s právnou argumentáciou odvolacieho súdu súvisiacou s použitím (pri riešení otázky pasívnej legitímácie) „analogie legis“ zákona č. 514/2003 Z. z. a to z toho dôvodu, že nároky vyplývajúce z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti sú podľa platnej právnej úpravy pojmovo odlišné od nárokov na náhradu škody. Dodal, že pokiaľ odvolací súd pri úvahách o pasívnej legitímácii žalovanej neprihliadol na závery najvyššieho súdu a za pasívne legitimovaný subjekt označil štát, odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne.

9. Odvolací súd nato rozsudkom z 30. januára 2019 sp. zn. 6Co/295/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch, ktorými bolo žalobe vyhovieť, podľa § 388 C. s. p. zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho ani dovolacieho konania a napokon tiež zrušil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie. K námietke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej odvolací súd uviedol, že túto bolo potrebné, i s ohľadom na právne závery dovolacieho súdu vyslovené v jeho zrušujúcom uznesení, vyhodnotiť ako dôvodnú. Žaloba, ktorou sa žalobkyňa domáhala náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle ustanovenia § 13 O. z. nesmerovala voči tomu, kto bol pasívne legitimovaný, keď žalovaná sa nedopustila konania, ktoré podľa žalobkyňou tvrdených skutkových okolností zasiahlo do práva na ochranu jej osobnosti. Z hľadiska určenia subjektu zásahu do osobnostných práv nemožno štát (Slovenskú republiku) stotožňovať s odlišnými subjektmi (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a pod.), ktoré majú samostatnú právnu subjektivitu a nesú vlastnú zodpovednosť za prípadné zásahy do osobnostných práv fyzických osôb. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky aj Slovenská republika (štát) sú samostatnými subjektmi práva a sú spôsobilé mať práva a povinnosti (§ 18 a nasl. O. z.). Správny je potom záver, podľa ktorého označená žalovaná (Slovenská republika) nie je nositeľom povinností vyplývajúcich z porušenia práva na ochranu osobnosti ministrom spravodlivosti. Minister spravodlivosti ako predstaviteľ Ministerstva spravodlivosti SR poskytol médiám („nepravdivé“) informácie, ktoré mali zasiahnuť do osobnostných práv žalobkyne, nie však ako zástupca štátu (nešlo o priame zastupovanie štátu), ale z titulu výkonu funkcie ministra spravodlivosti, ktorý toto ministerstvo riadi a zodpovedá za jeho činnosť (§ 4 zákona č. 575/2001 Z. z.). Preto aj za (prípadné) porušenie povinností vyplývajúcich z výkonu funkcie ministra spravodlivosti je daná priama zodpovednosť MS SR, nie Slovenskej republiky, za ktorú pred súdom koná príslušný štátny orgán. V konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby, do ktorej bolo zasiahnuté nepravdivou informáciou poskytnutou médiám ministrom príslušného ministerstva, je pasívne vecne legitimované toto ministerstvo, nie Slovenská republika. Rozhodnutia o trovách konania potom odôvodnené boli právne ust. § 453 ods. 1 a 3, § 396 ods. 1 a 2 a § 255 ods. 1 C. s. p. a vecne úspechom žalovanej, ktorej ale v týchto konaniach žiadne trovy nevznikli.

10. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 420 písm. f/ aj § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. K porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 431 v spojení s ustanovením § 420 písm. f/ C. s. p. dovolateľka namietala, že postup oboch nižších súdov bol závadný, spočívajúci v neuplatnení osobitnej poučovacej povinnosti, ktorým sa dovolateľke znemožnila realizácia tých jej procesných práv, ktoré jej skôr platný O. s. p. a v súčasnosti C. s. p. priznáva na účely ochrany jej právom chránených záujmov. Výklad prezentovaný odvolacím súdom, ktorý bol viazaný názorom dovolacieho súdu k pasívnej legitímácii subjektu - žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvu spravodlivosti SR (správne „Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR - pozn. najvyššieho súdu), je najmä svojimi dôsledkami pre dovolateľku prehnane formalistický, vo svojich dôsledkoch zasiahol do podstaty základného práva dovolateľky na súdnu ochranu a jej právo na spravodlivé konanie, čo má v konečnom dôsledku za účinok odmietnutie spravodlivosti. V súlade s § 43 ods. 1 O. s. p. sudca alebo poverený

zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorý určí, ktorá nemôže byť kratšia ako 10 dní. Podľa § 128 a 129 C. s. p., ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zrejmé, čoho sa týka, a čo sa ním sleduje, alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. Poukázala aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 675/2016 z 12. januára 2017, v ktorom podľa nej išlo o skutkovo obdobný prípad (kde sťažovateľ „opačne“ ako v jej právnej veci označil za žalované v spore o náhradu škody Ministerstvo spravodlivosti a nie so „správnym označením“ Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti.). Ústavný súd v náleze konštatoval, že ak z iných častí žaloby zjavne vyplývalo, že smeruje proti štátu, bolo podľa neho namieste, aby vo veci sťažovateľa konajúci všeobecný súd pristúpil k aplikácii § 43 ods. 1 O. s. p. pre vadu žaloby spočívajúcu v jej nezrozumiteľnosti z dôvodu neurčitosti. Dovolateľka tvrdila, že je už od počiatku sporu zrejmé (či už zo žaloby alebo neskôr v priebehu konania), že uvádzala skutkové a právne argumenty, ktorými sa domáhala práva na ochranu osobnosti. Súdom tak boli zrejmé okolnosti jej žaloby a mal brať na zreteľ jej skutočnú vôľu. Zavadný postup súdov vidí v nevyzvaní na odstránenie väd, čím sa jej znemožnila realizácia procesných práv, ktorá sa prejavila až zrušujúcim uznesením dovolacieho súdu.

11. K nesprávnemu právnomu posúdeniu v zmysle § 432 v spojení s ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. dovolateľka uviedla, že podľa rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/5/ 2012 je pri riešení otázky pasívnej legitímácie odporcu v konaní o ochranu osobnosti nutné postupovať analogicky so zákonom č. 514/2003 Z. z. a súd je povinný postarať sa v zmysle ust. § 43 ods. 1 O. s. p. o opravu alebo doplnenie návrhu, aby v ňom bol účastník označený v súlade s ust. § 79 ods. 1 O. s. p. a § 3 zák. č. 514/2003 Z. z., pretože správne právne posúdenie na základe skutkových okolností je vždy úlohou súdu. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

12. Žalovaná navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť a v prípade, ak ho dovolací súd pripustí, aby toto ako nedôvodné zamietol, nesúhlasiac s názorom dovolateľky o vade konania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. ani o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p. v spojení s príslušnými ustanoveniami zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene živnostenského zákona v znení neskorších zmien a doplnení), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie, prečo bol podľa neho namieste takýto postup, uvádza v nasledujúcich bodoch.

14. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

15. Podľa § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že

došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Dovolateľka primárne namietala, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.).

18. Ustanovenie, o ktorom je reč, zakladá prípustnosť (a zároveň dôvodnosť) dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

19. Žalobkyňa v dovolaní namietala, že súdy ju v rozpore s § 43 O. s. p. a neskôr §§ 128 a 129 C. s. p. (ako účastníka konania, neskôr a aj dnes stranu sporu) nevyzvali, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnila alebo opravila, nakoľko podľa dovolateľky nedostatok pasívnej vecnej legitimácie spočíva výlučne v nesprávnom označení žalovaného subjektu, kde namiesto označenia „Ministerstvo spravodlivosti SR“ bola ako žalovaná označená „Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti“. Podľa žalobkyne bolo z obsahu žaloby aj na ňu nadväzujúcich podaní zrejmé, že žaloba v predmetnej veci (aj na základe znejúceho petitu žaloby) smeruje voči subjektu, ktorý zasiahol do jej práv na ochranu osobnosti - t. j. Ministerstvu spravodlivosti SR (konkrétne počínaním niekdajšieho ministra spravodlivosti). V priebehu súdneho konania bol v zmysle predošlých rozhodnutí súdov preukázaný skutkový základ, že došlo k hrubému zásahu do občianskej cti a ľudskej dôstojnosti žalobkyne, preto poukázanie žalovanej „Slovenskej republiky - Ministerstva spravodlivosti SR“ na nedostatok vecnej pasívnej legitimácie z dôvodu „nadbytočného označenia štátu“ pri procesne legitimovanej právnickej osobe (príslušnej zložke štátu) považuje za striktné formalistické chápanie, ktoré vedie k odmietnutiu spravodlivosti („denegatio iustitiae“). Vytýkala obom nižším súdom neuplatnenie osobitnej poučovacej povinnosti vo vzťahu k označeniu žalovanej strany sporu tým, že žalobkyňu nepoučili o tom, že ňou označená žalovaná nie je pasívne vecne legitimovaná.

20. Dovolací súd uvádza, že v zmysle ustanovení C. s. p. (rovnako ako v režime predchádzajúcej právnej úpravy v rámci O. s. p.) súd vykonáva poučenie strán (skôr účastníkov) len o procesných právach. V zmysle § 5 O. s. p. bolo možné hovoriť o povinnosti súdu poskytnúť pri plnení svojich úloh účastníkom v občianskom súdnom konaní poučenia o ich procesných právach a povinnostiach, ktorá tu však nebola v prípadoch zastúpenia účastníka v občianskom súdnom konaní advokátom (o aký prípad inak šlo už od začatia konania aj v prejednávanej veci). Obsahom poučenia je poučenie o procesných právach a procesných povinnostiach. Procesné práva a povinnosti sú obsahom procesnoprávných vzťahov, ktoré vznikajú po začatí občianskeho súdneho konania, výnimočne aj v konaní o činnosti súdu pred začatím konania podľa druhej časti O. s. p. Ide o množstvo práv a povinností s nerovnakým významom pre postup súdu a účastníkov v konaní. Poučovacia povinnosť sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých využitie (realizácia) alebo splnenie (rešpektovanie) má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizácie základného práva na súdnu ochranu. Z tohto dôvodu má poučovacia povinnosť základný zmysel pri začatí občianskeho súdneho konania, pri zmene jeho

predmetu a účastníkov, pri skúmaní procesných podmienok a napokon aj pred rozhodnutím súdu o veci. Prax najvyššieho súdu preto trvá na poučení o náležitostiach žaloby, o správnej formulácii návrhu na rozhodnutie vo veci samej (vlastného žalobného návrhu alebo tiež petitu) a v priebehu konania aj na takom poučení, ktoré účastníkovi umožní pokračovanie v konaní a dosiahnutie rozhodnutia v merite veci.

21. O právach a povinnostiach, ktoré pre účastníka vyplývajú z hmotného práva, ale súd nepoučuje. Tieto práva a povinnosti určujú aj vecnú legitímáciu účastníka (tzv. aktívnu alebo pasívnu podľa toho, či sa týka toho, kto sa v konaní na niekom inom niečoho domáha alebo naopak toho, voči komu požiadavka niekoho iného, vyjadrená v žalobe, smeruje) a tá sa prejaví až vo výsledku sporu. Optimálne plnenie poučovacej povinnosti vyžaduje materiálne chápanie tejto povinnosti súdu a súčasne aj odmietnutie prílišného formalizmu pri plnení manudukčnej povinnosti súdu. Tieto dve základné pravidlá umožnia súdu vyhnúť sa všetkým extrémom pri plnení poučovacej povinnosti bez toho, aby sa chybným plnením povinnosti narušili ústavné základy práva na súdnu ochranu. Tieto pravidlá znamenajú, že rozsah a kvalitu plnenia poučovacej povinnosti vnímame vždy konkrétne a so zreteľom na prejednávajú a rozhodovanú vec, ktorá nemôže byť charakterizovaná hmotným právom, ale potrebou upozorniť účastníka na jeho procesné práva a povinnosti bez ohľadu na to, podľa akého hmotného práva sa jeho nárok posudzuje alebo môže posudzovať. Spôsob plnenia poučovacej povinnosti musí rešpektovať ústavný princíp rovnosti účastníkov, nestrannosť súdu a zákaz prejudikovania názoru súdu. Tieto tri požiadavky spolu súvisia a ich rešpektovanie je výsledkom náležitého zhodnotenia situácie sudcom pred poskytnutím poučenia o procesných právach a povinnostiach niektorému účastníkovi (strane sporu). Obsah týchto požiadaviek je jasný a definovaný nielen v zákonoch, ale aj v justičnej praxi, a preto bude len vecou konkrétnej situácie, ako sa sudca vyrovná nielen s plnením poučovacej povinnosti, ale aj s nevyhnutnosťou postupovať nestranne a bez narušenia procesnej rovnováhy medzi účastníkmi (stranami), prípadne predčasného uvedenia jeho názoru na meritum prípadu.

22. K namietanej „nesplnenej povinnosti súdu vyzvať žalobkyňu na opravu žaloby (označenia žalovanej)“ dovolací súd uvádza, že otázka pasívnej vecnej legitímácie nie je vadou návrhu (v sporovom konaní žaloby) a súd (prvej inštancie ani odvolací) preto nebol povinný vyzývať navrhovateľa (v sporovom konaní z prejednávanej veci žalobkyňu) na odstraňovanie väd návrhu (žaloby). Len žalobca je oprávnený v žalobe uviesť osobu, voči ktorej sa svojho nároku bude domáhať. Súd je povinný takúto voľbu žalobcu (jeho výlučné dispozičné oprávnenie) rešpektovať (akceptovať) a následne len skúmať, či žalovaný, ktorý bol v žalobe označený žalobcom, je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti majúcej sa podľa žaloby splniť a teda či mu môže alebo naopak nemôže byť uložená povinnosť na plnenie, ktorého sa žalobca v žalobe domáhal. Vecná legitímácia účastníka konania je otázkou hmotného práva a zistenie jej nedostatku sa prejaví vo výsledku konania zamietnutím žaloby (7Cdo/500/2014). Jedinou výnimkou z práve uvedeného pravidla je prípad, v ktorom žalobca označí žalovaného nedostatočne určitým spôsobom, vyvolávajúcim pochybnosti o tom, kto vlastne má byť žalovaným a len na taký prípad dopadá aj dovolateľkou uvádzaná úprava o potrebe odstraňovania väd žaloby za pomoci výzvy súdu žalobcovi.

23. V tentoraz posudzovanom prípade ale podľa názoru dovolacieho súdu nemožno prijať ako záver, žeby ktorýkoľvek z nižších súdov mal povinnosť podľa § 43 ods. 1 O. s. p, resp. §§ 128 a 129 C. s. p. a takúto povinnosť porušil, tak ani záver, žeby odvolací súd (ako pôvodca rozhodnutia predstavujúceho primárny a v tomto prípade jediný predmet prieskumu na základe dovolania žalobkyne) postupoval spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.

24. Hoci z obsahu spisu vyplýva, že v žalobe (porovnaj č. l. 1 spisu) bola žalovaná označená spôsobom „Slovenská republika Ministerstvo spravodlivosti SR Župné nám. 13, 813 11 Bratislava 1“, tento spôsob označenia v čase začatia konania mohol vzbudiť pochybnosti, či úmyslom žalobkyne bolo uplatniť jej požiadavky 1/ voči Slovenskej republike, 2/ voči Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, 3/ voči obom takýmto právnickým osobám alebo 4/ voči právne nemožnému krížencovi takýchto osôb bez potrebnej procesnej subjektivity podľa § 62 C. s. p. (skôr spôsobilosti byť účastníkom konania podľa § 19 O. s. p.) a zo všetkých štyroch práve priblížených možností by zjavne bez ďalšieho šlo vylúčiť len tú

poslednú; žalobkyňa už podaním z 12. mája 2008 (č. l. 75 spisu) predišla súd (majúci sa postarať o odstránenie vyššie opísaných pochybností, v rozhodnom čase však podľa všetkého netušiaci, že žalobkyňou zvolený spôsob označenia žalovanej vznik takýchto pochybností pripúšťa) tým, že pôvodné označenie opravila na „SR - Ministerstvo spravodlivosti SR“ (zaužívané v minulosti väčšinou súdov vrátane najvyššieho súdu, relevantnou judikatúrou však už opustené a nahradené presnejším obratom uvedeným aj v záhlaví tohto uznesenia dovolacieho súdu, vyjadrujúcim status prvej z osôb ako strany sporu a druhej ako orgánu štátu konajúceho v jeho mene). Na takomto označení už žalobkyňa v ďalšom konaní (môžbyť aj v dôsledku zavedenia spôsobom označovania žalovanej v podaniach tejto strany sporu) zotrvala, čoho nepochybným dôkazom a aj dôkazom úmyslu žalovať Slovenskú republiku (štát) a nie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (majúce takto vystupovať „len“ v pozícii reprezentanta štátu) bolo tiež vyjadrenie na pojednávaní súdu prvej inštancie 21. októbra 2008, ktorým bolo uvedenie za žalované len Ministerstva spravodlivosti v podaní zo 17. októbra 2008 (na č. l. 91 a nasl. spisu) označené za omyl a opomenutie (č. l. 134).

25. V práve priblíženej procesnej situácii tak žaloba netrpela žiadnou vadou znemožňujúcou jej vecné prejednanie, žiaden z nižších súdov preto ani nemal povinnosti uvádzané dovolaním a nesplnenie neexistujúcej povinnosti ktorýmkoľvek z nich nemohlo založiť tvrdenú tzv. zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

26. Dovolateľka ďalej namietala, že jej dovolanie je prípustné aj podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Dovolaním nastolila právnu otázku „pasívnej vecnej legítimácie subjektu v konaní o ochranu osobnosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv zo strany osoby reprezentujúcej orgán verejnej moci pri výkone tejto moci“, tvrdiac, že pri riešení takejto otázky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu a v dovolaní uvádzajúc i rozhodnutie dovolacieho súdu, predstavujúce podľa dovolateľky jeho ustálenú rozhodovaciu prax.

27. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

28. Rozhodnutie dovolacieho súdu, na ktoré dovolateľka poukazuje (uznesenie sp. zn. 5Cdo/5/2012 z 1. marca 2012 s právnym názorom, že pri riešení otázky pasívnej legítimácie odporcu v konaní o ochranu osobnosti je nutné postupovať analogicky so zákonom č. 514/2003 Z. z.) bolo prekonané neskoršími rozhodnutiami dovolacieho súdu (3Cdo/201/2007, 6Cdo/149/2011, 4Cdo/168/2009, 3Cdo/176/2012 - uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 127/2014, 7Cdo/126/2013 - uverejnené tamtiež ako R 75/2015). Žalobkyňa v svojej argumentácii z dovolania uviedla aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/1638/2007, to však nemožno považovať za ustálenú prax dovolacieho súdu.

29. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej najvyšším súdom od 1. januára 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31.12.1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR

vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I, 1965 - 1967), 1980 (č. II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon vzhľadom na čl. 2 ods. 2 C. s. p. je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, menovite Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

30. K otázke nastolenej aj dovolaním žalobkyne a odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe sa dovolací súd už vyjadril v predchádzajúcom rozhodnutí v tejto veci (na základe dovolania podaného žalovanou), kde poukázal na doterajšiu rozhodovaciu prax a ustálil, že pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaniach o ochranu osobnosti je orgán verejnej moci, ktorý je pôvodcom zásahu a nie štát. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.). Pri ďalšom rozhodovaní bol tak odvolací súd v otázke nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, vysloveným v jeho uznesení zo 17. októbra 2018 sp. zn. 3Cdo/131/2017. S týmto právnym názorom sa stotožňuje aj tentoraz vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu.

31. Na základe už uvedeného preto uzatvára, že žalobkyňa nedôvodne vyvodzovala prípustnosť jej dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

32. Pretože žalobkyňa neopodstatnene uplatnila oba dovolacie dôvody (v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. aj § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.), najvyšší súd jej dovolanie podľa § 447 písm. c/ C. s. p. ako procesne neprípustné odmietol.

33. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok